

Grundutbildning barnkonventionen för förtroendevalda och tjänstepersoner

Barnombudet i Uppsala län har ett partnerskap med Uppsala kommun och finns tillgängliga för frågor/workshop/föreläsning. Kontakta: boiu@boiu.se

- Se först filmen om barnets rättigheter på boiu.se/kommunutbildning. Välj versionen som är för förvaltning och politik. Filmen är cirka 11 minuter.
- Reflektera i bikupor utifrån filmen i cirka 5-10 minuter. Var det något särskilt i filmen som väckte tankar i relation till ditt uppdrag? Något som redan görs, eller skulle kunna göra?
- Återkoppla kort i helgrupp.
- När ni tänker på barnets rättigheter, är det barnet som kompetent rättighetsbärare eller som någon i behov av skydd som dyker upp först? Båda perspektiven är viktiga att få med.

Aktivitetsplan för verksamheten vad gäller barnets rättigheter

Fundera över nuläge, mål, aktivitet, ansvarig och tidsplan för nedanstående frågor. Det finns en mall att skriva i på Insidan. Använd om så önskas tillämpningsnycklar och/eller fördjupningsfrågor nedan för mer ingående nivå.

- Hur ser vi till att all personal och alla beslutsfattare har tillräcklig kunskap om barns rättigheter och syftet med att arbeta med barns rättigheter utifrån det uppdrag du har?
- Hur och när har vi dialoger med barn och unga? (Finns en handledning i form av en dialogkarta på Insidan som BOiU:s personal kan guida igenom.)
- Hur ser vi till att beslut har genomgått en barnrättslig process? Vilka beslutsunderlag är prioriterade?
- Har all personal tillräcklig kännedom om hur det går till att meddela socialtjänsten vid misstanke om barn som far illa?

Fördjupning barnkonventionen - politiker

Detta kan användas efter att ha genomfört Grundutbildning i barnrätt.

Vid frågor, eller om ni vill att BOiU kommer och pratar med er om barnets rättigheter, kontakta boiu@boiu.se

Tillämpningsnycklar om barnrätt från SKL - Sveriges kommuner och landsting

Bedöm om ni anser att ni kan svara: *ja, delvis, på gång, vet inte eller nej* på dem. Utifrån svaret kan ni bedöma om det bör leda till ett mål i aktivitetsplanen.

Samhällsplanering och trafik

- Vid planering och projektering för nya parker och upprustning av gamla parker görs barnkonsekvensanalyser där barn ges möjlighet att lämna synpunkter på utformning (artikel 4).
- Barn och unga ges möjlighet att lämna synpunkter på vilka platser som känns otrygga att vistas på (artikel 12).
- Synpunkterna beaktas och åtgärdas (artikel 12).
- Det finns rutiner som talar om hur medarbetare ska handla om ett barn saknar färdbevis.
- Rutinerna är kända bland medarbetare och hos entreprenörer och konsulter.
- När nya bostadsområden projekteras planeras även för lekplatser, förskolor, skolor, bevakade övergångsställen och bilfria gångvägar.
- Synpunkter från flickor, pojkar och personer med annan könsidentitet väger lika tungt i arbetet (artikel 2).
- Det finns tydliga rutiner för hur anmälan till socialtjänsten ska göras vid misstanke om att ett barn far illa (artikel 19).
- Dessa strukturer och anvisningar är kända av samtliga medarbetare.

Kultur och fritid

- Varje medarbetare har kunskap om barnets rättigheter (artikel 42).
- I verksamheterna ges flickor, pojkar och personer med annan könsidentitet lika stort utrymme (artikel 2).
- Det finns former för barnets delaktighet (artikel 12).
- Det pågår ett arbete med att ta reda på barnets synpunkter (artikel 12).
- När planering av verksamheten görs har flickor och pojkar samma möjlighet att komma med synpunkter (artikel 12).
- Det finns strukturer som skyddar barn mot övergrepp av vuxna och andra barn i den egna verksamheten, till exempel i simhallar och vid olika kulturaktiviteter (artikel 19).
- Det finns tydliga rutiner för hur anmälan till socialtjänsten ska göras vid misstanke om att ett barn far illa (artikel 19).
- Dessa strukturer och anvisningar är kända av samtliga medarbetare.
- Varje barn har fått kunskap om sina rättigheter, anpassat till sin ålder och mognad (artikel 42).
- Barn med någon funktionsvariation har likvärdig tillgång till kultur- och fritidsaktiviteter (artikel 2, 23, 31).

Förskola och skola

- Det finns strukturer som skyddar barn mot övergrepp av vuxna och andra barn i den egna verksamheten (artikel 19).
- Det finns tydliga rutiner för hur anmälan till socialtjänsten ska göras vid misstanke om att ett barn far illa (artikel 19).
- Dessa strukturer och anvisningar är kända av samtliga medarbetare.
- Varje barn har fått kunskap om sina rättigheter, anpassat till sin ålder och mognad (artikel 42).
- Barnens vårdnadshavare har fått kunskap om att barn har egna rättigheter och vad det innebär för vårdnadshavarna (artikel 42).
- Skolan har ett fungerande system för att få kännedom om barnens närvaro/frånvaro (artikel 2).
- Det finns strukturer för att främja barnens närvaro (artikel 28.1 [e]).
- Strukturerna är kända av alla medarbetare.
- Det finns former för barnets delaktighet (artikel 12).
- Det pågår ett arbete med att ta reda på barnets synpunkter (artikel 12).
- Flickor, pojkar och personer med annan könsidentitet behandlas likvärdigt (artikel 2).

Miljö- och hälsoskydd

- Lokaler där barn och unga vistas har en godkänd inomhusmiljö (artikel 6).
- Allergener i miljöer där barn vistas är kartlagda (artikel 24).
- Det finns en plan för att åtgärda icke gynnsamma inomhusmiljöer och allergener.
- Lokaler där barn vistas har gott brandskydd.
- Det finns regler för hur hälsovådliga produkter ska förvaras i lokaler där barn vistas (artikel 6, 24)
- I kommunen finns dricksvatten av god kvalitet (artikel 24).
- Dricksvattnets kvalitet prövas regelbundet (artikel 24).
- Maten som serveras till barn och unga ska hålla en god kvalitet och följa gällande näringsrekommendationer (artikel 6, 24).
- Synpunkter från flickor, pojkar och personer med annan könsidentitet väger lika tungt i arbetet (artikel 2).
- Medarbetarna vet vad de ska titta efter när det gäller vanvård av barn, om de kommer hem till någon som har vanvårdat sina djur (artikel 19).
- Det finns tydliga rutiner för hur anmälan till socialtjänsten ska göras vid misstanke om att ett barn far illa (artikel 19).
- Dessa strukturer och anvisningar är kända av samtliga medarbetare.

Socialtjänsten

- I varje barnavårdsutredning har barnets röst kommit till uttryck (artikel 12).
- Barnets synpunkter dokumenteras i varje utredning (artikel 12).
- Barnets perspektiv och behov beaktas vid bedömning av ekonomiskt bistånd (artikel 3.1).

- Medarbetare i socialtjänsten har fått utbildning för att kunna föra samtal med barn (artikel 42).
- Vuxna som kommer i kontakt med socialtjänsten tillfrågas om de har barn (artikel 3.1).
- Medarbetare i socialtjänsten samverkar med medarbetare inom andra verksamheter för att tillgodose barnets bästa (artikel 3.1).
- Det finns åldersadekvat information på socialtjänstens webb om hur socialtjänsten arbetar och hur man lättast gör för att få kontakt (artikel 17, 19).
- Medarbetare inom socialtjänsten frågar barn hur de upplever mötet med den enskilda medarbetaren (artikel 12).
- Pojkar, flickor och personer med annan könsidentitet behandlas likvärdigt (artikel 2).

Hälso- och sjukvård, tandvård

- Barn som möter medarbetare inom hälso- och sjukvården och tandvården bemöts med respekt.
- Barnets integritet beaktas (artikel 16).
- Barn informeras om behandling utifrån barnets egna förutsättningar sätt (artikel 17).
- Barnets rättigheter problematiseras i förhållande till vårdnadshavarnas rättigheter och skyldigheter (artikel 3.1).
- Barnet informeras om vad som står i journaler (artikel 16).
- Barnet informeras om vem som har tillgång till innehållet i journalen (artikel 16).
- Det finns tydliga rutiner för hur anmälan till socialtjänsten ska göras vid misstanke om att ett barn far illa (artikel 19).
- Dessa strukturer och anvisningar är kända av samtliga medarbetare.

Räddningstjänst

- Kommunens medarbetare har kunskap om hur barn kan bete sig vid brand.
- Barn och unga i kommunen har fått kunskap om brand, brandskydd och hur det är lämpligt att handla vid brand (artikel 17).
- Det finns krisinformation på webben som riktar sig till barn och unga (artikel 17).
- Barn och unga får kunskap om aktuella telefonnummer eller hemsidor att söka information från (artikel 17).
- Barn och unga känner till hur man larmar räddningstjänsten i akuta situationer (artikel 17).
- Barn och unga har vattenvana (artikel 6).
- Barn och unga kan simma enligt Svenska livräddningssällskapets rekommendationer (artikel 6).
- Barn har kunskap om livräddning (artikel 6).
- Det finns tydliga rutiner för hur anmälan till socialtjänsten ska göras vid misstanke om att ett barn far illa (artikel 19).
- Dessa strukturer och anvisningar är kända av samtliga medarbetare.

Personalavdelning och HR-funktion

- Nyanställd personal får kunskap om barnets rättigheter (artikel 42).
- Nyanställd personal får kunskap om pågående barnrättsarbete (artikel 42).
- Nyanställd personal får kunskap om sitt eget ansvar för barnrättsarbetet (artikel 42).
- Det finns tydliga rutiner för hur anmälan till socialtjänsten ska göras vid misstanke om att ett barn far illa (artikel 19).
- Dessa strukturer och anvisningar är kända av samtliga medarbetare.

Fördjupningsfrågor

Allas lika rättigheter / att inte diskrimineras - Artikel 2

- Finns det något i vår organisation som kan få diskriminerande konsekvenser för något barn?
- Hur samarbetar vi på bästa sätt med barnets vårdnadshavare för att barnet inte ska diskrimineras?
- Vilken aktuell statistik finns om barn och unga där vi verkar?
- På vilket sätt kan dessa data vara relevant för beslutsfattande och metodutveckling?
- Finns det några data som saknas i förhållande till vårt arbete/organisation?
- Hur får vi syn på våra egna fördomar och attityder? Hur arbetar vi med dem?
- Hur fungerar vår verksamhet för personer med funktionsvariation? Barn? Föräldrar? Känner vi till vilka funktionsvariationer vi möter (t ex dolda funktionsvariationer utan diagnos)?
- Behandlar vi flickor, pojkar eller personer med annan könsidentitet jämlikt?
- Hur säkerställer vi HBTQ-personers rättigheter?
- Hur fungerar vårt förhållningsätt mot rasism i praktiken?
- Hur säkerställer vi rättigheter för nationella minoritetsbarn?
- Hur fungerar vårt förhållningsätt mot rasism i praktiken?
- Hur förhåller vi oss till barn i ekonomiskt utsatta situationer?

Barnets bästa i främsta rummet - Artikel 3

- När diskuterar vi barnets bästa?
- Hur kommer vi fram till vad som är barnets bästa?
- Hur dokumenteras beslutsprocessen kring prövningen av barnets bästa?
- Hur diskuteras barnets bästa vid ekonomiska prioriteringar?
- Hur tungt får barnets bästa väga i beslut?
- Hur bestäms vilka kompensande åtgärder som ska sättas in i de fall barnets bästa inte kan komma främst?
- Hur diskuteras barnets bästa i verksamhetsplaneringen?
- Vad säger den lagstiftning som styr er verksamhet om barnets bästa?
- Vad innebär barnets bästa vid bemötande av barn?

Rätt till liv, överlevnad och utveckling - Artikel 6

- Hur arbetar vi med barnets rätt till utbildning?
- Hur arbetar vi med varje barns rätt till utveckling i fysisk, psykisk, andlig, moralisk och social bemärkelse?
- Hur arbetar vi kring frågor som: abort - selektiv abort, abort som preventivmedel, tonårsaborter, barnamord, barnsoldater, neonatalvård, barns självmord, ätstörningar, barnfetma, barn med HIV, barn med kronisk sjukdom, barn med dödlig sjukdom, barn som är berörda av hedersproblematik, barnäktenskap, barn som lever i familjer där det förekommer våld, barn som utsätts för våld i familjen eller i skolan/förskola/annan verksamhet, barn som utsatts för övergrepp eller utnyttjande?
- Hur respekterar vi vårdnadshavarnas ansvar för barnets fostran, omvårdnad och levnadsstandard?
- Hur hanterar vi skyldigheten att orosanmäla misstanke om barn som far illa?

- Vilka behöver vi samverka med för att det ska bli bra för barnet? (föräldrar, andra verksamheter)
- Hur kan samverkan underlättas i vår organisation?

Barns och ungas inflytande och rätt att komma till tals - Artikel 12

- Från vilken ålder tror vi att barn kan bilda åsikter?
- Vilken möjlighet har barn att fritt uttrycka sina åsikter i verksamheten?
- När ska barn höras?
- Av vem ska barn höras?
- Kan det finnas tillfällen när barn inte ska/bör höras?
- Hur arbetar vi för att alla barn ska ges förutsättningar att kunna göra sin röst hörd?
- Vilka metoder för barns delaktighet används i verksamheten?
- Vem har ansvar för detta arbete?
- Hur samarbetar vi på bästa sätt med barnets vårdnadshavare för att barnet ska få möjlighet att komma till tals och få sina åsikter respekterade?
- Vilken betydelse tillmäter vi barnets åsikter i arbetet?
- Hur gör vi mognadsbedömningar av barn?
- Hur får barn information i frågor som rör deras liv?
- Hur får barn kunskap om sådant som dokumenteras om dem (filer, journaler, portföljer och liknande) och vem eller vilka som kan skriva/läsa i dokumenten, var de förvaras?
- Pratar vi till, med, åt eller för barn?
- Vem kan företräda barn? (förälder, tolk, offentligt biträde...)
- Var, när och hur kan barn överklaga beslut som fattas i er verksamhet?
- Vad säger lagstiftning och andra styrdokument som styr er verksamhet om barnets rätt till inflytande?

Vidta åtgärder för att genomföra rättigheterna – Artikel 4

- Hur syns barn och deras rättigheter i verksamhetsplaner och styrdokument?
- Hur skrivs konventionen fram i styrdokumentet?
- Vem eller vilka har ansvar för att driva på och bevaka rättigheterna i verksamheten?
- Vilken strategi har valts för att genomföra konventionen?
- Hur följer vi upp konventionsarbetet i verksamheten och organisationen?
- Hur kopplar vi rättigheterna till befintliga arbets- och beslutsprocesser?
- I vilka frågor gör vi barnkonsekvensanalyser?
- Hur ser arbetsprocessen ut när vi gör barnkonsekvensanalyser?
- Vad innehåller våra barnkonsekvensanalyser?

Information och kunskap om rättigheterna - Artikel 42

- Hur informerar vi olika målgrupper (barn, föräldrar, andra vuxna, olika yrkeskategorier) om att barn har egna rättigheter?
- Vilka insatser behövs? Utbildning, information, kompetensutveckling?
- Vem ger informationen?
- När ges informationen?
- Hur säkrar vi kvalitet på informationen?
- Vad kräver vi av dem som fått kunskaper om barnets rättigheter?